

West Zeeuws-Vlaanderen
Raad van State, verpachting tienden 1688
Isabelle polder benoorden Aardenburg

Huib J. Plankeel

*Eerder verschenen op www.grijsbaard.nl, en met toestemming
van de rechthebbenden overgenomen en geplaatst op HoGenDa.*

Bron

Nationaal Archief, toegang 1.01.19, Raad van State, inv.nr 1846, verbaal 1688.
Eerste deel uit inv.nrs 1846-1849, Verbalen van de commissies tot de inspectie van de tienden in Vlaanderen, met bijlagen. 4 delen. (1846: 1688; 1847: 1689-1693; 1848: 1694-1698 en 1849: 1702-1706).

Inleiding.

In mei 1688 besloot de Raad van State tienden te verpachten in Zeeuws Vlaanderen. Dat was door hen nooit eerder gedaan. Mr Pieter de Huijbert, heer van Burgh etc., werd door hen gedeputeerd om dit af te handelen.

Deze maakte een uitgebreid verslag (verbaal) van zijn reis en handelen, en voegde aan zijn verbaal vele (46) bijlagen toe, met o.a. de quohieren van de diverse verpachtingen.

Gezien mijn belangstelling heb ik **alleen aantekening** gemaakt van de zaken **aangaande West Zeeuws Vlaanderen**.

De verpachtingen betreffen het Land van Cadzand, een gedeelte van Nieuwvliet, de polders rond Aardenburg, Sluis en Oostburg, ten noorden van de Passegeule en de Prins Willemspolders eerste en tweede deel, waar de tienden nog in handen waren van "geestelijke" heren. De tienden van de landen in de Mauritspolder en Oranjepolder, Groede, Wulpen, en (een deel van) Breskens en Nieuwvliet, waren na de herdijkingen begin 17e eeuw in handen gekomen van partikuliere eigenaren, zoals b.v. Jacob Cats.

Gedeeltelijke samenvatting van het verbaal van

Mr Pieter de Huijbert, heer van Burgh etc., als gedeputeerde van de Raad van State, tot het besteden van het bolwerk Hollandia, Sas van Gent, mitsgaders nog andere fortificatiewerken in Vlaanderen, en voorts het verpachten van de tienden in de polder van Naemen, alsmede Austricke, Albertus, St Pieters, Philippijne en Clara polders, gelijk mede in de Henricus polder bij Oostburg, en voorts meer andere polders en quartieren van Vlaanderen, voor dezen nooit wegens den Raad verpacht, alles tot bewaring van sLandts recht, en onverminderd de deugdelijke pretentie die iemand daar op zou kunnen maken, navolgende Ha: Ed: Mo: resolutie en autorisatie van de 22e en 31e mei dezes jaar 1688.

Mr Pieter de Huybert, heer van Burgh en Kraaienstein, geb. 1 april 1622, overl. Den Haag 7 jan. 1697, en de 18 jan. d.a.v. vervoerd naar Burgh en daar begraven in de kerk. Hij was schepen, raad en thesaurier van Middelburg, curator van de Latijnsche school aldaar, secretaris der Staten van Zeeland 1659-1664, raadspensionaris van Zeeland 1664-1687, lid van de Raad van State 1687-1697. Gegevens uit De vroedschap van Zierikzee / P. D. de Vos, heruitgave 1982, p.194.

Zijn verbaal heb ik met grote bewondering gelezen. Het toont een buitengewoon schrandere regent, met bijzondere diplomatieke gaven, die deze zware klus in korte tijd bijzonder efficiënt uitvoerde. Ook heeft hij een gedegen verslag gemaakt, opdat in komende jaren precies bekend zou zijn, wat nu geregeld was.

Polders met heffingsvrijdom

In **bijlage 18** wordt een overzicht gegeven van alle polders, die vrij gesteld waren van verponding (voor kortere of langere tijd), meest vanwege de hoge lasten als gevolg van innundaties e.d. Het geeft een prachtig overzicht van de situatie medio 1688.

De quohieren

Volgen nu de in bijlagen opgenomen quohieren.

Overzicht

Raad van State, inv.nr 1846, bijlage 08 Verpachting van de schoof, saet en smouttienden van den Henricuspolder, item de schooftienden van t nieuw bedijkte polderken geseijt "de Bruchsevaart" en het Stampershoeck polderken, en dat over het jaar en oogst 1688, gedaan binnen Oostburg, 25 juni 1688.

Raad van State, inv.nr 1846, bijlage 09 Verpachting van de schooftienden van een gedeelte van het eerste deel van Prins Willemspolder over het jaar en oogst 1688, geexcipieert de saet en smout tienden, gedaan binnen Oostburg, 25 juni 1688.

Raad van State, inv.nr 1846, bijlage 10 Verpachting van de schooftienden van een gedeelte van [dwz. het oostelijk deel van] het eerste deel van Prins Willemspolder, te weten Vrije polderken, Passegeule, Cateleijne en deel van Dierckensteene polders, over het jaar en oogst 1688, geexcipieert de saet en smout tienden, gedaan binnen Oostburg, 26 juni 1688.

Raad van State, inv.nr 1846, bijlage 11 Verpachting van de schooftienden van het tweede deel van Prins Willemspolder over het jaar en oogst 1688, geexcipieert de saet en smout tienden, gedaan binnen Schoondijke, 26 juni 1688.

Raad van State, inv.nr 1846, bijlage 14 Verpachting van de schooftienden van Bewester Eede over het jaar en oogst 1688, gedaan binnen Sluis, 28 juni 1688. Opm: Deze verpachting betreft geheel Bewester Eede, zowel benoorden als bezuiden St Pietersdijk.

Raad van State, inv.nr 1846, bijlage 19 Verpachting van de schoof en lammertienden van den Eijlande van Cadsandt en de heerlijkheijt van Nieuvliet, geexcipieert de saet en moutthienden, over het jaar en oogst 1688, gedaan binnen Sluis, 29 juni 1688.

Raad van State, inv.nr 1846, bijlage 20 Verpachting van de schooftienden van het polderken Den Oosthoeck van den Boom benoorden Ste Cruijce over het jaar en oogst 1688, geexcipieert de saet en smout tienden, gedaan binnen Sluis, 1 juli 1688.

Raad van State, inv.nr 1846, bijlage 21 Verpachting van de schooftienden van Heijle, den Dooperspolder en Beoster Eede [daar onder begrepen de Biesenpolder], over het jaar en oogst 1688, geexcipieert de saet en smout tienden, gedaan binnen Aardenburg, 30 juni 1688.

Raad van State, inv.nr 1846, bijlage 23 Verpachting van de schooftienden van Isabelle polder benoorden Aardenburg over het jaar en oogst 1688, geexcipieert de saet en smout tienden, gedaan binnen Aardenburg, 1 juli 1688.

Raad van State, inv.nr 1846, bijlage 23

Verpachting van de schooftienden van Isabelle polder benoorden Aardenburg over het jaar en oogst 1688, geexcipieert de saet en smout tienden, gedaan binnen Aardenburg, 1 juli 1688

	pachter	bedrag	borgen
1e cavel, beginnende van de Draijbrugge of de Lange wegh, tot de cavelsloot	Pieter van Waijenbergh	£14	Pieter van Oughem —
2e cavel, ter breedte van Joos Beheijts weije aan de graght ¹	Joost Tavernier	£9	Jan de Bath Cornelis Nortier
3e cavel, tot de cavelsloot ofte laaste boomkens ²	Jan Janse	£9	Leendert en Maerten Heijnst
4e cavel, van de gevonde wegh ³ tot de dijk, zijnde de hofstede van Laureijns de Munck	Jan Janse	£10	als voren
5e wijk en cavel, zijnde de hofstede van dhr Joos Soetaert, met t gebruik van denselven cavel, west over de Maeghdenbergh	Pieter Waeijenbergh	£13	Pieter Augem —
6e wijk en cavel, zuidwaart op tot aan de volgende cavel	Abraham Canart	£20-10	Jacob de Lenij Lourens Coenen
7e wijk en cavel, zijnde de Staten cavel van dhrn de Vos ende de Bacquere, tot de Jokweg	Ariaen Rosseel	£11-5	Pieter Waijenbergh Jan de Bats
8e cavel en wijk, zijnde t hofstedeken van hr Dobbelare, noord tot t gebruik van dhr Cornelis Hoogerwerff. Nota. 2 gem. en 28 r. van Freteijn hieruit ligt in de 9e cavel	Pieter Waijenbergh	£8-10	als voren
9e cavel, de rest tot de dijk en oost over de Jokweg, dhr Cornelis Hoogerwerff hofstede, tot de cavelsloot, rechtover t hofstedeken van de voorn. Dobbelare	dhr Cornelis Hoogerwerff	£6-15	contentement
10e cavel, zijnde dhr Taeijspil's gebruik, tot de Langeweg	Jan de Bats	£8-5	Pieter Waeijenbergh Pieter van Augem

11e cavel, zijnde in de noordoosthoek van noorden in, t gebruik van Jorijnken Slock, tot de cavelsloot	Jerijntie Slock	£12	Jan Slock Jan Dobbelaer
12e cavel, daar de hofstede op staat, zuid over de strate tot de dwersstucken en de cavelsloot, tot de put	Abraham Canart	£12-15	Jacob de Lenij Lourens Coenen
13e cavel, zuid op tot de cavelsloot en Pieter Dobbelaer's gebruik	Jerijntie Slock	£11	als voren
14e cavel, tot de sloot en de put, zuid op	Joost Coenen	£17-15	Guill. van Rendrichem(sic) Lourens Coenen
15e cavel, tot de sloot en de put, zuid op	Jan Dobbelaer	£23	Pieter Beheijt Jan Slock
16e cavel en wijk, tot de cavelsloot, met t houxken volgerland, daar Gillis de Pre woont ⁴	Pieter Waijenbergh	£10-10	als voren
de 17e, 18e en 19e cavels zijn tot de volgender land gemaakt, die hierna volgen			
17e wijk, zijnde de 19e cavel, wezende alle de volgerlanden tot aan de contrescharpen van Aardenburg, tussen de Heijrwegh en de creecke des Barmssloodts, met Boddille'ns hofstedeken	Olivier Verhagen	£14	Jan Dobbelaer Gillis de Pree
18e wijk, west over de Heijrwegh met zijn volgerland, noord aan Mattijs Ottens, zijnde nog een deeltje volgerland van de 12e cavel, ende noordwaart t volgerland van de 12e cavel tot de sloot van Jacob Boddille'ns	Hendrick Berents	£22-10	Lieven de Reu Anthonij Magerman
19e wijk, zijnde alle de volgerlanden van den Heijrwegh van Mattijs Ottens langs de Langewegh tot de Olijewegh	Matthijs Otte	£10-10	Pieter Waijenbergh Pieter Italiaen
20e wijk, zijnde de 21e cavel, van noorden in, aan de Olijewegh, oost aan de barmsloot, van noorden in van de volgerlanden, zuid op tot Jan Slock	Joost van den Berge	£12	Leendert Heijngst Jan Janse

21e wijk, zijnde de 22e cavel, zuid op tot aan Pieter van Ouwegen's gebruik	Jan Slock	£10-5	Jorijntje Slock Jan Dobbelaer
Nota. Tussen deze de navolgende cavel ligt een partij van 25 gemeten ⁵			
22e wijk, zijnde de 23e cavel, t land van St. Donaes in Brugge ofte dhr Thaeijspil	Pieter van Augem	£14	dhr Justo Blom
23e wijk, zijnde de 24e cavel, zo aan de noord als zuid zijde van t nieuwe dijkje, tot de contrescharpen	Pieter Waijenbergh	£15-10	als voren
24e wijk, zijnde de 25e cavel, en t gebruik van Pr. van Ouwegem, aan d Olijeschans, west over de Olijewegh, met een gedeelte tussen de 22e en 23e cavels, oost over de Olijewegh	Pieter van Aughem	£8	Jan de Bats Pieter Waeijenbergh
25e wijk, zijnde de 26e cavel, noord daaraan, t gebruik van Lieven van Kemswijck en een gedeelte van Pr. Beijts	Lieve van Kemswijck	£8	Adriaen Cornelisse Cornelis Noorthier
26e wijk, zijnde de 27e cavel, t gebruik van Pr. Beijts en dhrn de Vos ende de Bacquere	Pieter Beheijts	£15-5	Jan Dobbelaer Pieter Coenen
27e wijk, zijnde de 28e cavel, wezende t gebruik van dhrn de Vos ende de Bacquere, tot de dijk	Ariaen Cornelisse	£9-5	Cornelis Noortier Lieve van Kempwijck
		£337-10	

voetnoten

- 1 Hiermee wordt vermoedelijk de kreek bedoeld, die west door de cavel loopt. Aan de kant van de weg zijn twee hofsteden, wrs. van Joost Tavernier en Joost Beheijt.
- 2 Mogelijk stonden er bomen langs de Maagdenweg
- 3 Op de kaart (Hattinga kopie) staat hier mannepad
- 4 Gillis de Pre woonde in de polder, maar binnen de stadsgrens
- 5 Dit is een deel van de 25e cavel